

ACC. N:R M.

14014: 1-58.

(foton a sid. 57-58.)

Landskap: *Skåne*Upptecknare: *Lisbeth Nealmsberg*

Härad:

Berättare: *Oliver Jansson; se uppt. bla-*
*dus baksida!*Socken: *Nealms*

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: *1956*

Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND*Hamnarbetare. s. 1-58.**(foton a sid. 57-58;**neg. nr.: IV:12:99, IV:12:100.)**Efter frågeliste
fr. fil. liv. Allan
Nilsson, Göteborg
(ungefär samma
lista, som Göteborgs
Hist. Museum
om "Hamnarbetare"
neg. 1953.)*

Skriv endast på denna sida.

Från fil. lic. Allan Nilsson, Göteborg
(ansedd för fr. Malmbergs uppsatser. arbete i Malmö)

Bifogas

M. 14014.

se Göteborgs Hist. Museum
f. lista om hamnarbetare
s. 1953!

FRÅGELISTA OM HAMN- (VARVS- OCH BRÄDGÅRDS-) ARBETARE.

1. Föräldrarna och barndomshemmet.
Deras yrke, födelseort och var de bodde större delen av sin livs-
tid. Hur barndomshemmet såg ut och hur det var möblerat. En enkel
skiss är här mycket välkommen, liksom fotografier om sådana finns.
Berätta något mer från föräldrahemmet, t.ex. om mat- och klädför-
hållanden. Fanns andra kläder än arbetskläder och när användes dom.
Tjänade Ni själv till konfirmationskläderna?
2. Arbetet i hamnen (vid varvet och på brädgården).
Berätta något om vad Ni gjorde före värnplikten.
När och var började Ni arbeta i hamnen (på varvet, i brädgården)?
Vad var orsaken till att Ni tog arbete vid kajen (på varvet, i
brädgården)?
Var det någon mer av Edra kamrater som tog samma arbete, eller
vad kom de flesta av Edra kamrater att ägna sig åt?
Vad har Ni mest haft för slags arbete vid hamnen (på varvet, i
brädgården)?
Har Ni senare fått andra slags arbetsuppgifter?
Berätta något om hur själva arbetet förändrats under Er verk-
samhetstid.
Förekom det att man tog tillfällighetsarbeten av olika slag under
vintern?
Hur har arbetslöner och arbetstid, ackordsarbete, övertids- och
nattarbete förändrats?
Hur såg man på nykomlingar av olika kategorier inom Ert yrke?
Hur har Ni trivts med Ert arbete?
3. Bostadsförhållanden, kamrater och fritid.
Berätta något om Ert familjeliv och beskriv bostadens disponering
och möblering. Helst med hjälp av en enkel skiss el. foto.
Har Er hustru haft förvärvsarbete?
Berätta något om Edra kamrater och arbetsledare, olika människo-
typer och olika minnen. Om sammanhållning, om arbete vid organi-
sationen och om oorganiserade. Om olika föreningar Ni och Edra
arbetskamrater tillhört.

Fotografier av Eder, Eder familj och Edra kamrater, Eder arbets-
plats och Edert hem etc. mottages eller inlänas med stor tacksam-
het.

Februari 1956

Föräldra- och barndoms hemmet.

Min far var plåtslagare i Uddel-
arp och född i Shepparslöv. Var
mor var född minns jag inte.
För dag när jag var 3 år och mor
när jag var 8. Sedan mor dött,
kom jag till en bonde i Shep-
parslöv och de närmaste åren flytta-
des jag från den ene bondgården
till den andra. Det var en fruk-
tansvärd tid.

Arbetet i hamnen.

När jag blivit lite äldre, be-
gan jag mig till Kristianstad, där
jag arbetade ett tag på bygge. Sa-
dan var jag i 4 år lussar i Häl-
pingborg. Efter det var jag en tid i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Köpenhamn och grovarbetade. År 1906
kom jag till Malmö och började
i hamnen 1908 för att stanna
till 1949, då jag pensionerades. Jag
hamnade där, eftersom det behövdes
folk och jag lämnade en del av
jobbarna sedan tidigare. Jag fick
vara med om att lossa allt ~~efter~~
~~för~~ arbetet delades ut allt eftersom
man plöjde i lin. Under årens lopp
underlättades arbetet avsevärt medelst
maskiner. Något arbete vid sidan om
kunde man inte få, även om det
inte fanns något att göra i ham-
nen. Man måste nämligen alltid
passa på sin lin, annars blev
man överhoppad. Övertidsarbete och
nattnat arbete förelåg då och då, om

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

en lät måste bli kvar fort. -

Jag har inte påga annat än att
jag har blivit bra med mitt
arbete.

Bostadsförhållanden.

Jag ~~vi~~ flyttade till Ties Hant-
verkargatan (1 rum + kök), bodde min
hustru, våra 2 barn och jag under
22 år i en kolonipänga, som från
början varit en kiosk. Efter hand
byggde jag själv till den på att
den blev att omfatta 2 rum och
kök. När sedan Folkets hus skulle
byggas, låg vår koloni i vägen
och vi måste lämna den. - Min
hustru har arbetat i Solidar
(kooperativ förening) kök.

ACC. N:R M. 14014:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Föräldrarna och barndoms hemmet.

Min far var phonografist och född i Stora Hammar men bosatt i Andarum, sedan han blev gift. Var min mor var född minns jag ej. Hemma hade vi ^{bara} ett rum. ~~Det hade~~ ^{Det hade} öppen spis, där maten lagades. Något påskilt kök fanns nämligen inte. Rummet var enkelt möblerat med liggplatsen och en pänk. På vintern hade far också sin verkstad där, men på sommaren arbetade han i ett skjul ute på gården. Så länge maten växte bestod den mest av potatis och potatis. När jag var 6 år ^{blev} jag ~~blev~~ trädgårdslärling vid Kristineholms gård och där plöjde jag ända till konfirmationen. Skol-

ACC. N:R M. 14014:5.

2/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gängen fick på gata den kunde
under vintern.

Arbete i hamnen

När jag hanfinnerats tog far
mig med till Köpenhamn, där jag
första tiden arbetade i gartneri och
sedan pysslade med en del olika
saker. 1903 växade jag mig i Kristian-
stad men för efter 3 år till Malmö,
där jag i några år hade olika an-
ställningar. 1910 började jag som hamn-
arbetare för att sedan komma i det
egnet. Första tiden arbetade jag på
östra sidan, där det lossades plyske-
goods, men sedan Malmö Dragochag,
som var ett kooperativt företag, och
Stenveribolaget, som var enklare firma,

ACC. N:R M. 14014:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

plagits panna 1925, som jag att lossa
även hos. Ett styckegods gäng bestod
av 10 man, 5 på båten och 5 i land.
Vid spannrälslossning fanns det för-
stås fler arbetare ombord. Arbetet för-
delades till en början efter rund-
gångssystemet, dvs. man fick arbeta
efter hand som man hade anmält
sig. Omkring 1917 började man patta
upp platistillstånd varje vecka, efter
vilka arbetet delades ut, på att
inte somliga skulle tjäna mer än
andra. De olika arbetena betalades ju
olika, beroende på vad som lossades
och hur mycket. Under de första
åren lossades allt av handgång
med vinschar. Styckegods hördes
på måltjänor, päck gods fick bäras.

ACC. N:R M. 14014:7.

4X
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Men redan då fanns 4 flyghen brann
som lossade foderhakar. 1914 byggdes
den första halllossningsbrannen med
gripshopa och redan kom den andra
brannen efter den andra. Vid slutet
av 20-talet lossades all hös och
hös med gripshopor och i mitten
på 30-talet arbetade enbart brannar
och så vid flydgodslossningen. Hand-
gängen hade då försvunnit fullständigt.
— Under de första åren var
det dödsång som var vanlig, men
med tiden kom arbetet att fördelas
jämnare på året. Stränga isvintrar
kunde det förstås vara påtagligt och
då fick man ta annat arbete, om
man kunde få. — Lönen var 50 öre i
timmen när jag började och 2,05 kr/tim.

ACC. N:R M. 14014:8.

5
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

när jag slutade. Achordsarbete förhållande
första tiden, om det var 100 tons av
panna varuslag i en lucka. På
20-talet blev det achord på alla
näringsbåtar. På inrikesbåtar var
det då achord, om det var 50 tons
omsättning på båten. Arbetstiden
var till en början $9\frac{1}{2}$ tim. per dag:
6 f. m. - 6 e. m. Lunchrasten var på
 $2\frac{1}{2}$ timme. Senare minskades arbets-
tiden till 9 timmar och 1920 infördes
8-timmars arbetsdagen; 7 f. m. - 5 e. m.
Obegränsat övertidsarbete förhållande då
en större båt löpte in i hamnen
och man kunde då få arbeta hela
nätterna också. Senare blev övertids-
arbetet reglerat till bestämda ti-
der. - Jag har trivts bra med mitt

ACC. N:R M. 14014:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

arbete utom de pirta åren då det
kom för många "cigarettpojkar", dvs.
pådans som mest stödt och rökte och
lät de andra arbeta, in i laget. Men
dess förinnan var andan hamraterna
emellan mycket bra.

Bostadsförhållanden, hamrater och fiktial.

Jag är gift och jag och min
hustru har bott i denna lägenheten
sedan 1929, där vi har ett rum och
kök. — När jag blev ordinarie var
den första planmen vid östra pådan
bara 60 man stark och endast om-
kring 50 % var med i fackföreningen.
Det är lätt att förstå att den inte
hade mycket att säga till om då.
Men senare blev anslutningen bund-

ACC. N:R M. 14014:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

saprocentlig. Mot slutet av 30-talet upp-
delades hantverksmännen i den ordina-
rie A-kåren, den extra B-kåren samt
^{ytterligare} en extra C-kår. Extraarbetarna röstades
först in av de ordinarie i A-kåren,
men sedan skedde nyintagningen dit
efter matrikel. Fackföreningsstyrelsen
valdes allmänt på årsmötet och be-
stod av 7 män, ombudsmanen in-
räknad, samt 3 revisorer. Jag ~~st~~ själv
har varit revisor där i 26 år.

ACC. N:R M. 14014:11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Färdhans och bandedshemmet.

Min far var snickare och född i Lövestad. Mor var född i samma trakt, men jag minns inte exakt var. Far hade en liten jordbit i Brösarp, men den var inte stor nog att försörja hushåll och 5 barn på. Därför var han ~~från~~^{om} från rarna ute på torvmossar och dike-
de.

Arbetet i hemmet.

Efter att ha arbetat hos olika bönder i min hemtrakt sedan 8 års ålder, gjorde jag 1900-01 min vämpelit vid Rvinge. 1902 kom jag till Malmö, där jag hade ett par olika jobb, hos en trädgårdsmästare.

ACC. N:R M. 14014:12.

3/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tare och hos en ähare, innan jag
plörligen blev lammarbetare år 1912.
Det var en granne till mig, som
var förmän vid lamm och som
övertalade mig att börja där. Jag
honn att arbeta kläde ~~med~~ hal-
och slupgodslossning. Kalllossningen
var ett smutsigt arbete och det
fanns inga tvättmöjligheter på lamm-
området, utan man fick dra
smutsen med sig hem. Vid hal-
lossningen brände också många
olyckor på de låga, plrangliga land-
gångarna. - I Island kunde man få
gå i månader utan arbete och utan
att få ett öre. Något annat arbete
då var det svårt att få, eftersom
man inte kunde bli borta från

de 3 upproppen per dag. Då blev man nämligen överhoppad, om ett färdigt handelsbrev hade kommit in. Tim-lönen var första tiden 50 öre, men annars arbetades det mest på ackord. Övertidsarbete var vanligt och man visste aldrig, när man kunde komma hem. - Egentligen har jag inte trivts i hamnen, men det fanns inte annat arbete att få. En fördel var ju att det var på fritid, att man själv kunde få bestämma, när man ville arbeta.

Bostadsförhållanden, hantverken och fritid.

Jag är gift och har 2 barn. Sedan 1928 har jag bott här i Zenters gatan, där jag har ett rum,

ACC. N:R M. 14014:14.

24/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hök och hall. - Min lusten har
inte haft förväns arbete. - Jag tyckte
inte att sammanhållningen mellan
hamnarna i hamnen varit den
alla bästa. Sprit mytljades alltför
mycket och på fort det blev en
väntetid "pöslades" det till en
liten. - Självt har jag inte del-
tagit i något föreningsliv, men
jag vill minnas att hamnarna
hade bildat en idrottsförening,
som t. o. m. hade en fotbollsplan
på hamnområdet.

Föräldrarna och barndoms hemmet.

Far var född i Esperöd och mor i Malmö, där far ^{ledermåstare} blev byggnadsinspektör. Hur det såg ut hemma hos jag inte minnas mycket av, men för det mesta hade vi två rum och kök, på vi hade det ganska godt ställt. Maten var vanlig husmanskost, som mest bestod av havregröt, potpor, pill och potatis. Middagen åt vi alltid på kvällen, när far kom hem från arbetet. På söndagarna bar vi i regel andra kläder än vi hade på vardagarna. När jag skulle konfirmeras, var jag redan ute och tjänade pengar, på konfirmerationskostymen fick jag själv beställa.

ACC. N:R M. 14014:16.

2/

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Arbete i hamnen.

Då jag phitlat pholan, gick jag en
tid i pnormakeritara och arbetade
sedan på ett par olika fabriker.

Någon exercise har jag inte gjort. År
1903 började jag arbeta i hamnen och
stannade tills jag pensionerades 1948.

Är jag började där, kom sig av att
det just då var mycket ont om
arbete på annat håll. Jag varhade
omkring i hamnen och blev till-
frågad av en förmän, om jag ville
ha ett jobb. Sedan fortsatte man av
bara farten. Av de hamnarna jag
hade tidigare blev de flesta hand-
verkare. Mitt arbete bestod i början
av utslutande last- och lossning,
ibland också timmerlossning, men på-

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

den Malmö Dragslag, som skötte
flyktgodslossningen, och Malmö Sten-
veriblag, som hade hand om kol,
boks och timmer, plog samman nå-
gon gång på 1920-talet, fick man
mycket pligtande uppgifter. Då fick
man lossa allt från pyntar till
bilar. Under lossningen var laget
tidigare uppdelat i ~~fyra~~ grupper:

1) frambararna, som flyttade fram boken
till 3) mätaren, vilken hällde boken
i tunnan. Varje tunna ryckte 1½
hektoliter kol. Vidare 3) påhuggaren, som
hängde upp tunnan på vinschkroken.
Dessa tre (eller flera, beroende på
frambararnas antal) arbetade alltså med
i lastrummet. Uppe på däck stod
4) vinschbararna och ^{5) avbararen} ~~avbararna~~. Den

ACC. N:R M. 14014:18.

4/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

penare hade att haka loss timmer o
hålla holen i en photokamera. Här
tog kullarna vid och hörde holen
in på någon av de 4 Tomterna.
Varje Tomt var c:a 80 m. lång.
Om man arbetade efter mörkrets in-
bakt, användes p. h. bulldoggar, en
ports lampa, som bara bestod av
en behållare för fotogen samt en
grov vick. Dessa bulldoggar häng-
des på parisarbockarna, på vilka
landgångarna vilade. Landgångarna
hallades 15- alningar eller 12- alningar,
eftersom längden. Vid timmerloss-
ningen användes ett slags klubb,
som hallades prosten, för att slå
ner timmet i rätt läge. Då jag
började i hamnen fanns där re-

5/

den två ängbrannar, byggda 1897-98,
De användes ird kallossning, men
räckte inte till på långa vägar,
utan handgång fick oftast anlitas.
Senare kom elektriska brannar och
de gamla ängbrannarna blev onödiga
och revs omkring 1925. Kallossningen
man går inte till ponn på den gamla
tiden. Nu får alla man stå nere
i lastrummet och släpa fram
hol till gräshoporna. — Var det
bara isfritt, fanns det väl på
mycket att göra i hamnen på
vintern ponn på ponnaren. Men
fjös det till, fick man stå jobbt
på annat håll: i Torvrossar, på
bygggen o. dyli. — Man började arbetet
kl. 6 på morgonen och slutade inte

ACC. N:R M. 14014:20.

6/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lönäm bet. 18. Dessutom hade vi
1½ timmes middag och ett par kaffe-
raster, på att dagen blev indelad i
4 kvarter. Lönen var 1,12 kr. per kvartal,
alltså 4,50 om dagen. Bland hollössarna
var det framförare och pålyggare,
som hade daglön, medan mätare,
avbärare och pullare arbetade på ackord.
Mätarna hade 2 öre timman för pura
hol och 3 öre timman för flera hol.
Avbärarna hade 1 kr. för ¹⁰⁰~~hundra~~
timmar och jag tror, att pullarna
hade något liknande. Om en båt
hade brädd, blev det övertidsarbete
och man kunde också få arbeta
långt in på natten. Men övertids-
arbete förekom inte på ofta som
på de senaste åren. — Man skulle

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kunna hålla honom en uppställings-
plats, för dit kom folk från alla yrken:
skräddare, skomakare, hyppare, soldater,
alla avdankade. De blev först extra-
hållare och på präningsom ordinarie,
om de orkade med arbetet. ~~Det~~ Och
var de bara renhåriga accepterades
de av oss andra. — Det var ett
prima yrke med flyktlov från mor-
gon till kväll.

Bostadsförhållanden, hantverk och fritid.

Jag och min familj har flyttat på
ofta, att jag inte kan minnas någon
tågenhet jag har get en beskrivning
av. — Om man hade bussiga för-
enär gick knogst dubbel på tåte.
Jag minns särskilt en lycklig bes

ACC. N:R M. 14014:22.

4/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

som kallades Skrubborsten, för att han
en gång i tiden varit badmästare.
Kamraterna var för det mesta bussiga,
men det fanns ett och annat röt-
ägg, som plögs och pröp och som
var orsaken till att vi alla fick
namnet hammubusa. - Någon annan
förening än fackföreningen har jag
aldrig tillhört, men en del av
mina kamrater hade bildat en
fotbollsklubb som kallades Stuvarna.

Föräldrarna och barnbarnshemmet

Båda mina föräldrar var födda på Schabersjö gods, där far blev stald-dräng och mor bryggknektspiga. Vi bodde på godset i ett rum och kammare. Maten fick lagas inne i rummet, som hade öppen spis och ^{färning}~~plåtugn~~. Över på färringen fanns ett plåtskåp, som man använde för att hålla maten varm. Ibland fick vi gå och plocka ^{spinning}~~skav~~ från kast^{alt} eller elda med. I rummet hade vi bl. a. en utdragspoffa och en judablocka. På golvet fanns inga mattor, utan där strödde man ett sand och ene. Mor och far fick betalt från godset in matvaror, kläder var det dåligt med. Man gick alltid i träskor och några finare kläder

förelam inte. Min konfirmationshesten,
som jag fick av gämnaren, pyddes
upp i godsets västunga.

Arbetet i hamnen.

På godset började jag valta pinn redan
när jag var 8-9 år gammal och hjälpte
te snare till med lite av varje. När
jag blivit 17 ^{år} reste jag till Malmö
och värvade mig vid husarna.

Efter 4 år tog jag avsked och arbetade
redan på samma plats. I hamnen
började jag 1898 och stannade tills
jag var 75 år. Att jag började där
berodde på en ren tillfällighet. Jag
kände nämligen en bekant, som
arbetade där och som förlög mig
att också komma dit. I början

ACC. N:R M. 14014:25.

3/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

lönade jag hol. Det var ett ptygt och
pintligt arbete. Arbetsuppgifterna var:
man fick i tur och ordning vara
pullare, mätare, vinschman, avbärare
och påluggare. Mätaren mätte upp
holen i en tunna, påluggaren hala-
de tunnan på vinschen, vinschman-
nen halade upp ^{den} avbäraren halade
av den och pullaren pullade in
kolan på tonnen. Kolleringen
pledde på hamnens västra sida.
Senare fick jag också vara med
om ptygodslossning på hamnens
östra sida. Det var betydligt penare
arbete. På den tiden var det inte
ordent med ombildningsrum och
duskar där nere i hamnen. —
När hamnen var igenfaren på

ACC. Nr M. 14014:26.

4/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

att inga bitar kunde komma in,
gick man på "stampen" med det man
kunde anvara och fick prätta för
resten. Det var nämligen ont om
annat arbete. Någon gång kunde man
få jobb som Timmerbyggare. — Den
lön vi fick i hamnen var i början
inte stor: c:a 1,50 kr. om dagen. Men
det har varit många strejker, en
gång 7 månader i sträck, och lönen
har väl nu blivit till 5 à 6 kr./lin.

Övertidsarbete förekom då och då,
naturligtvis mera pållan. Ibland arbe-
tades det också om pås dagarna. —
Det var ett fult liv. Ibland då
man inte hade något att göra i
hamnen, kunde man ligga i
någon park och ha det skönt. Men

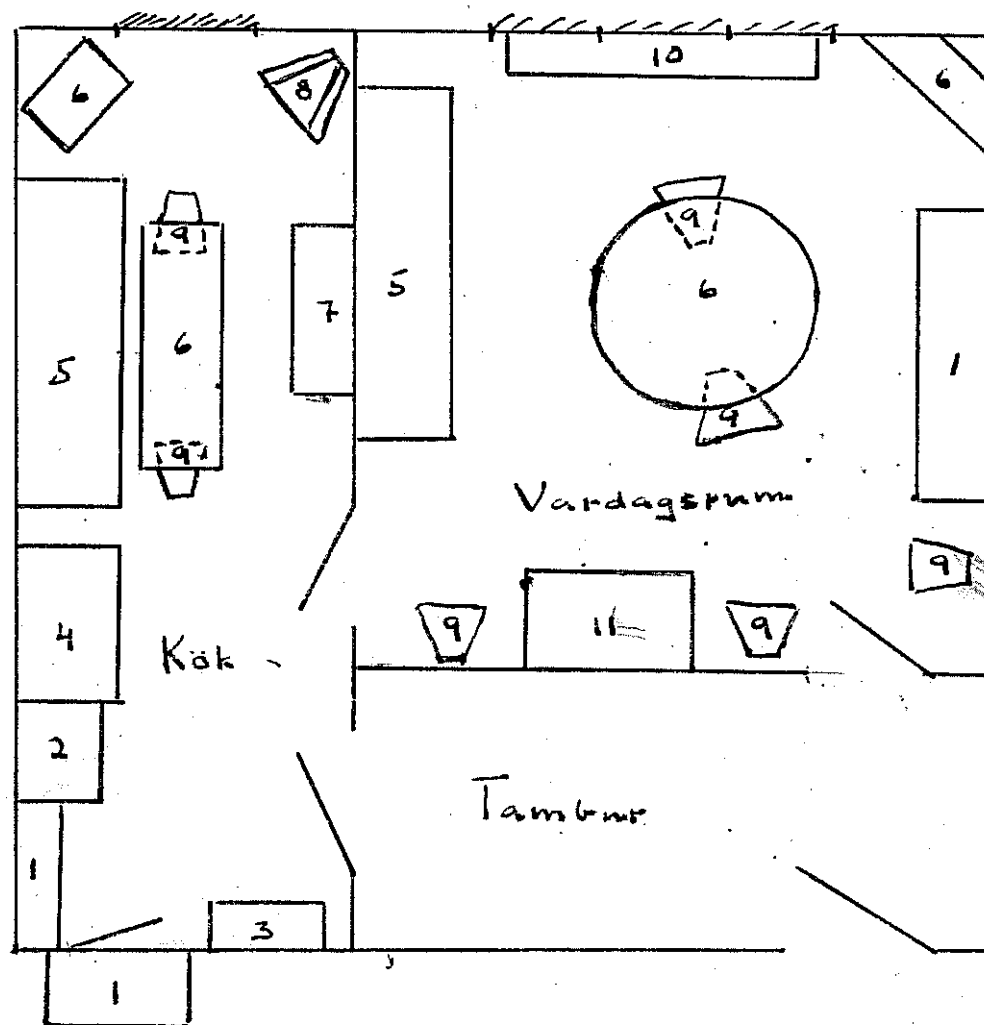
det var liest många gånger. Jag
kan inte riktigt påminnas, hur prunt
det var.

Bostadsförhållanden, kamrater och fritid

Här i Sörs gatan har jag bott
i 38 år*. Jag och min hustru har två
barn, som är vuxna nu. När jag fönn
i tiden var utan arbete, hjälpte
min hustru till att skaffa pengar
~~genom att stå på~~ genom att stå på
olika platser. — Bland kamraterna
i hamnen var det god samman-
hållning, kanske då och då lite
"gnabb" och avundsjuka. Kolingar fann
det gott om. — Jag och en del av min
kamrater tillhörde gymnastik- och at-
letklubben Evighet, som startades på 1890-talet,
* (se bifogad).

M.14014:28.

Plan över Jöns Røys lägenhet i Slussgatan 17

- 1 = plöpp
- 2 = spis
- 3 = pymskåp
- 4 = gardsbord
- 5 = päng
- 6 = bord
- 7 = lyse
- 8 = fästing
- 9 = stol
- 10 = bordslampa
- 11 = peltstol

Föräldrar och barndomsbarnet.

Mina föräldrar var födda i Lövestad, där far var lantbrukare. Då jag var 12 år, flyttade de till Malmö och slöt slut på den delen av sitt liv. Far övergick då till att bli grov-
arbetare. Det var många gånger ont om arbete på den tiden, på en kunde ha det ganska besvärligt hem-
ma vad mat och kläder beträffar. Men min konfirmeringskostym fick jag i alla fall av far.

Arbetet i hamnen.

Sedan jag slutat skolan, jag var 12 år då, var jag ute på pöls och fiskade, tills jag blivit ungefär 18 år.

ACC. N:R M. 14014:30.

2X
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Då tog jag arbete i hamnen, eftersom
det var det enda stället, där det
fanns arbete att få. Jag blev lossare
och var både styckgods och last.
Änt om hade vi att göra. Särskilt
på vintern behövdes kallrossning, på
länge det var isfritt. Men om inte
båtarna kunde komma in i hamnen,
fick man söka jobb på annat håll:
på byggen eller i lantbruket, där det
behövdes hjälp. Det fanns både ackords-
och daglön i hamnen och arbetstiden
var från kl. 6 till 18 med 4 uppehåll.
Övertid och nattarbete förekom bara,
om en båt måste göras färdig, men
oftast var det inte på båt på
den tiden. Omväxlande var arbetet.
Ständigt var det något nytt man

ACC. N:R M. 14.014:31.

3/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

shulle gå på och högst 3 à 4 dagar
arbtade vi på en båt.

Bortads förhållanden, kamraten och fritid.

Jag är ogift och har mestadels
bott inneboende. Därmed följde att
jag flyttade mycket ofta. Det var ett
gott kamratskap mellan oss plovare.
Oftast hände ei inte varandra till
nämnet: det var bara åhvarnen som
gick. En kallades t. ex. Outföräga, en
annan fick leta Spöket, eftersom han
påg på hemskt ut.

(På grund av berättarens starka ädes-
förhållning har intervjun blivit något
oförstående.)

ACC. N:R M. 14014:32.

Föräldrama och barndoms hemmet.

Både mina föräldrar var födda i Västergötland, far i Hagen och mor i Sättila. När de gifte sig, övertog far platsen av mors fädersgård i Sättila. Vi var 11 syskon hemma.

Arbetet i hamnen.

Imman jag ~~stod~~^{exercerade} var jag hemma på gården och hjälpte till. Därefter var jag i Göteborg och lärde hästen hos en ägare. 1909 kom jag till Malmö och började i hamnen, där jag sedan slutade till 1949. Jag arbetade främst på västra sidan med last- och lossning. Jag började i hamnen, eftersom jag det var det enda stället där det fanns

X
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 14014:33.

2/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

gott om arbete. — I början fanns bara några få huanar och det mesta arbetet skedde via handgång. Då fanns ingen plats man kunde stå på, om man måste vänta på arbete, och inte heller några tvätmöjligheter. — När det inte fanns arbete i hamnen gick man på en utkomst på annat håll. Jag har då bl. a. arbetat med Trädgårdsvästeri. — Timplånen var i början 50 öre, men det var vanligare att man arbetade på ad-hoc. Övertids- och nattarbete förekom inte på pällan. — Jag har trivts bra med arbetet i hamnen, kanske främst för att det var på omväxlande. Kammaterna var i regel trevliga och lojala.

Föräldrarna och barndoms hemmet.

Min far var sjöman och om-
kom på havet. Var han var född
vet jag inte, men mor var född i
Lyftad. Sedan far dött, flyttade mor
till Danmark och gifte om sig. Jag
uppförlades då hos mina morföräldrar
här i Malmö. Min morfar var shepps-
timmerman.

Arbetet i hamnen.

När jag slutat skolan, gick
jag i repstagararbete tills jag var 15
år. Då slutade jag, eftersom jag inte
trivdes, och började i stället i
hamnen. Där kom jag att arbeta
med all slags lossning. Ibland kom-
de det hända, att det inte fanns

ACC. N:R M. 14014:35.

2/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

något att göra på månaderna och då
fick man söka sig arbete på annat
håll, om det fanns. Men många
gångar var det mycket svårt. Lönen
var till en början ^{kr}2.50 ~~kr~~ om dagen
men steg ganska snart till 3 à 4 kr.
per dag. För väntetid hade vi 6 kr.
i veckan. All gullning och mätning
skedde på ackord. Övertids- och natt-
arbete var vanligt. Det kunde hända,
att man arbetade 1½ dygn i ett
sträck. På vintern var det mest att
göra och då behövdes extrafolk. Många
hantverkar sökte sig då till hamnen.
— För att undvika bärningen av
flyddegods använde man sig av p. h.
buckare, bestående av ett handtag
och två krokar. Till boken an-

ACC. N:R M. 14014:36.

3/

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

vändes engelska ppet-skyfflar, för att
man skulle kunna bryta upp ^{den} ~~här~~.

- Jag vet inte om jag har säga,
att jag har trivts med mitt arbete,
men man var ju tvungen att
försörja sig och familjen och på var
det väl varans målet, som gjorde
att man stannade kvar.

Bostadsförhållanden, hantaler och fritid.

Min hustru och jag har 12
barn. Vi har bott här i Bredgatan
i 33 år och har 2 rum och kök.
Det har varit trångt, men gäta har
det gjort i alla fall. Svårt har
det varit med pengar många
gångar, men ibland hjälpte jag
några fiskare nere i hamnen, på

ACC. N:R M. 14014:37.

24/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

att jag fick lite fisk med mig hem
till middag. - Det var ofta mycket
riskfyllt att arbeta i hamnen. Olycks-
händelser på de höga landgångarna
till kottarna var vardagsmat.

Men det var ett riktigt fint kam-
ratskap ~~i hamnen~~, även om spriten
många gånger blev orsak till bråk.

I början tillhörde jag 40-manna-
laget el. Dragarlaget och vi fick
dragarbok av polismästaren. Senare
flygs Dragarlaget samman med Stuv-
bolaget.

Föreläsning om barn och hemmet

Min far var född i Glumslöv,
men mors födelseort känner jag inte.
Far var grovarbetare i Hålsjöberg.
Eftersom familjen flyttade ovanligt
mycket, kan jag inte ge en exakt
beskrivning av hur hemmet såg
ut, men det var mycket tystligt
och dessutom trångt; vi var nämligen
5 barn. Maten var enkel. Jag
minns särskilt, att man på den
tiden för 50 öre kunde köpa en
pinnsgår att lola pappa på för
många dagar. I vardagslag gick
vi pojkar i blåkläder, men hade i
regel en finare kostym för påsok-
na.

ACC. N:R M. 14014:39.

8/

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Arbete i hamnen.

Jag har pysslat med ätthilligt i mina dagar. Före exercisen var jag vid ett glasbruk, Tumbindare-
elev, Springpojke, och Trädgårdselev.
Efter exercisen byggnadsarbetare, brunn-
boreare och ett tag rallare i Dan-
emark. 1913 kom jag Till Malmö
och började arbeta i hamnen på
Östra sidan, där det lossades flyg-
begrädd.

(Intervjun fick avbrytas på grund
av berättarens hälsotillstånd.)

Föräldrarna och barndoms hemmet.

Min far var smides och dog när jag bara var 8 år. Då fick mor klara oss 6 personer ensam. Mor var född i Kunga, men en far var född vet jag inte. Mor försörjde oss genom att stå på Stortorget och sälja morgonbröd för 25 öre parst. Hon reste också omkring och sålde på marknader. På loven hjälpte vi barn till att tjäna pengar genom att lura betor. Vi fick 25 öre per dag.

Arbetet i hemmet.

När jag ^{studerat} ~~studerat~~ skolan, valde jag kreatur hos olika skötare tills jag var 18 år. Då arbetade jag i ett par år på bygge. Efter vämpskutan,

ACC. N:R M. 14014: 4/.

3
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

det var år 1902, började jag i hamnen,
där jag nu arbetat i 52 år. Jag drogs
till hamnen, eftersom man där kunde
tjāna mer pengar än på byggnads-
arbete. Och jag var inte den ende
byggnadsarbetare som flyttade över dit.
Första åren var jag endast pysselsatt
med hollorsning men fick senare även
andra uppgifter. Under årens lopp har
arbetet blivit ändras rent fantastiskt.
För kunde man få bära spammats-
paskar på 100 à 125 kg. in i magasinen,
medan maskinerna klarar nästan allt
arbete nu. Ibland var det på och på
med arbete, särskilt på pommaren, då
det inte kom några hollbåtar. Jag
minns, att det ett år inte fanns
något att göra på 3 månader. Då

ACC. N:R M. 14014:42.

3/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

arbetade jag och en hantverkar i stället
på bygge. - Lönen var i början 2.50
per dag. Nu är den uppe i minst
3.50 per timme. Men man arbetade
mer på ord. På en båt kunde
man tjäna 30 à 40 kr. om arbetet
tog 3 à 4 dagar, alltså c:a 10 kr./dag.
Övertidsarbete förekom var och var-
annan kväll, nattarbete mera sällan.
- På vintern, då byggnadsarbetet
låg nere, sökte sig många byggnads-
arbetare som ~~var~~ murare och målare
till hamnen. Och där behövdes extra-
folk då. - Jag har tyckt om att ar-
beta i hamnen, för det var på om-
växlande och fritt.

ACC. N:R M. 14014:43.

4/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bostadsförhållanden, kamraten och fritid.

Jag är ungkarl och har mest
bort hos släktingar. - Bland kamra-
terna var sammanhållningen god. Vi
~~har~~ bildat både en fotbolls- och en
kappseglingssklubb där nere.

Föräldrar och barndomshemmet.

Min far var snickare och både han och mor var födda i Trelleborg. Hit till Malmö kom de som unga och stannade här sedan på länge de levde. Hur det såg ut hemma kommer jag inte ihåg. Vi flyttade mycket ofta, men för det mesta hade vi 2 rum. Maten hemma var vanlig arbetarkost: potatis och päst. Förutom arbetskläder hade man alltid en bättre kostym. Konfirmationskostymen bestod jag på; man tjänade ju pengar redan i unga år på den tiden, för sedan var det på och på med och när jag var 12 år började jag hjälpa

ACC. N:R M. 14014:45.

2/
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Till med lite av varje hos Malmö
Stad, bära pten och pönt. Det höll
jag på med fram till vämpplikten
och efter den började jag i hamnen
år 1902 och stannade tills jag pen-
sionerades 1946. Att jag hamnade där
beror väl främst på att jag hade
kamrater från exercisen, som jobbade
där, och en bror till mig var
där också. Jag arbetade mest med
lossning av kol och koks, någon
gång i plåtet med styckegods.
Under den långa tid jag arbetade
i hamnen har ju arbetet
förändras en hel del. I början
skedd ju allt arbete för hand.
Det fanns visserligen två bränner,
när jag kom dit, men de

ACC. N:R M. 14014:46.

2
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

räckte ju inte till för allt arbetet.
Sedan blev de pinnar och det
kom modernare brannar. På vin-
tern var det påstått mycket
att göra för oss hot- och hots-
lossare, för då skulle ju folk
ha att elda med. Däremot hade
vi mindre att göra på pommaren.
En pommare, det var 1917, var det
många hotslossare, som arbetade
på byggandet av Cementgjuteriet.
Arbetstiden var ungefär densamma
hela tiden; mot slutet var den
förstås 1 timme kortare. Däremot
andrade sig arbetslönerna mycket.
De första åren tjänade man 4:50
om dan. Man kunde förstås också
arbeta på ackord, som då räknades

per mått last. Nu räknas ju ackor-
den per ton last. Övertidsarbete be-
talades med 50 % mer. I början var
det inte på mycket förstås. Natt-
arbete förskön ibland för, men ganska
sällan. Det kunde vara om någon
låt gått på grund, som man måste
ut snitt i natten på fjön och lossa
den från last. Nykomlingar hade vi
fått inget snitt, bara de var re-
fäta. Fast man fick plita hårt, triv-
des jag bra med arbetet i hamnen
längre tiden.

Bostadsförhållanden, kamrater och fritid.

Hemma hade jag vanligen 1 rum
och kök. Längst bodde jag i Mjöl-
gatan, där jag stannade i 20 år

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

(plans över lägenhet och möblering
bifogad). Min lusten var anställd
på Allmänna sjukhuset, där hon
städade. Bland kamraterna hade
nästan alla ökenamn: en kallades
Johan Tobig, för han var alltid
glad och livad; en annan, som
 varit drockhush, kallades Knekan;
 jag minns också en som kallades
Tymningen, för att han var på
magen. Jag minns särskilt stryckåret
1908, då ~~Amalthea~~^{Athia}*, som kommit med
stryckbrytare från England, blev förändrad.
Men det var inga av oss fasta
hannarbetare, som gjorde det, utan
3 extraarbetare, som var kommunis-
ter. De satt sedan i fängelse 7-8
år, medan vi arbetade för att få

* Amalthea

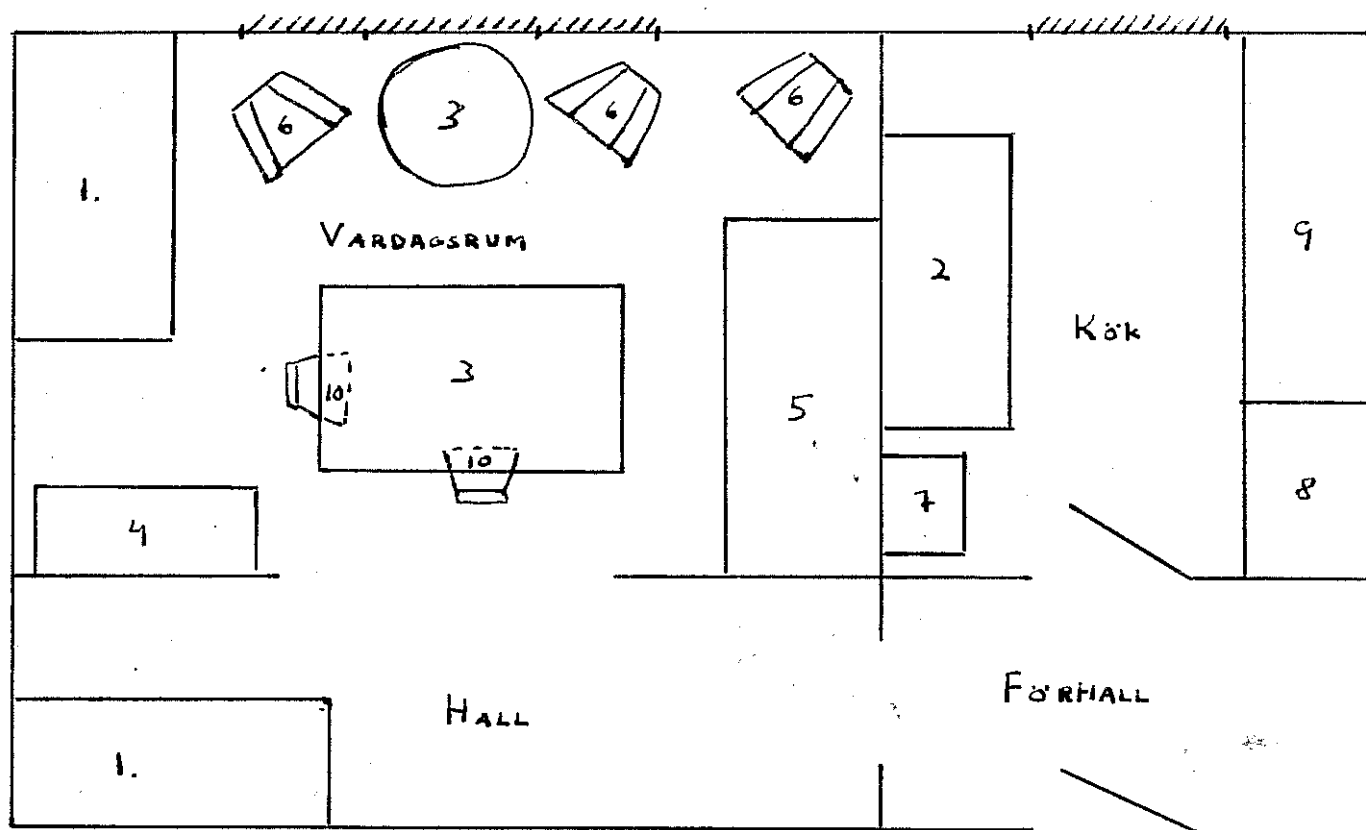
ACC. N:R M. 14014:49.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ut dem, för det var ju för vår
skulle de gjort det. Den ene reste
sedan direkt till Ryssland, när
han blev fri. — Alla vi fast an-
ställda arbetade bra tillsammans och
vi var organiserade alla. Extrahandarna
var förstås oorganiserade, men vi
hade inget emot dem, bara det
fanns jobb till alla. Vad jag
härmer till, på var det bara
fackföreningen jag och mina kam-
rater var medlemmar i och inte
någon annan förening av något
slag.

M.14014:50.

Plan över Lars Martin Månssons lägenhet i Hjstads gatan.

1 = päng

2 = poffa

3 = bord

4 = serveringsbord

5 = länneship

6 = fätor

7 = lyra

8 = spis

9 = vask

10 = stol

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Förelshemma och barndoms hemmet.

Fars födelseort var Hylrie och mors Svedala, men de bodde större delen av pite liv här i Malmö. En tid arbetade far i hamnen ~~och~~ ^{men} blev sedan förmän vid järnvägen. Mor arbetade på fabriks. Hemma var det alltid snyggt och rent och vi led inte precis av någon brist på mat och kläder. Som konfirmationsbetyg minns jag att jag hade en av fars gamla kostymer, som blivit omändrad.

Arbetet i hamnen.

När pitalan var full, var jag ett tag ute på pjön. Sedan värvade jag

ACC. N:R M. 14014:52.

2X
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

mig vid 17 års ålder men planerade
inte där på länge. Efter det var
jag en tid vid järnvägen. När jag
började arbeta i hamnen på västra
hagen år 1900, var det för att jag
där hade en hel del hamnar.
Av mina andra hamnar från ti-
digare år tog de flesta värvning
och planerade sedan. Min arbetsupp-
gift i hamnen var först enbart
hallorning, men efter 1924 blev
det även plyktgodslorning. Det
året blev nämligen Stencilbolaget
och Malm Dragslag samman, som
tidigare skett hallorning resp. plykt-
godslorning. Vid hallorningsarbetet
var jag mätare, d. v. s. jag stod
mer i lastrummet och mätte upp

ACC. Nr M. 14014:53.

3
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

holen i en port balja, som rymde
1 1/2 hektoliter. Dessa baljar var c:a
75 cm. höga och fyrkantiga. Vid pi-
dan om mig stod en påluggare
och hakade baljan på vinschen. Uppre-
på däck hakades baljan av av en
arbarare och sedan rullades baljans
innehåll av en rullare in på
fonten, dvs. upplagingsplatsen. Rullaren
använde sig av en photokamera, men
jag vill minnas, att holen bars
itand på den tiden, då min far
arbetade i hamnen. - När sedan enasthi-
nema hamnby hade vi bara att
flytta fram holen till plöjan. -
På sommaren fanns det inte på
mycket att göra i hamnen. Då
gick jag ut på luffen och arbetade

ACC. N:R M. 14014:54.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

lite då och då på någon bondgård.

— Sedan när jag började arbeta i hamnen fanns både ackord och daglön, beröende på vad som lossades. Stenbollslossning var alltid på ackord och för mindre gods fick man daglön. Pengarna utbetalades till att börja med varje dag, men senare endast en gång i veckan. Arbetstiden var i början från kl. 6 till kl. 18 med $1\frac{1}{2}$ timmas middag och en paus på förmiddagen och en på eftermiddagen. Senare fanns ju arbetstiden mer betydligt. Övertidsarbete var det för jämt, nattarbete mera sällan. — Till hamnen pöskte sig många olika portuare, men jag inte minnas, att det mest var polskater. Om de accepte-

ACC. N:R M. 14014:55.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

^{eller ej)}
rader ^{berodde} på humdarna de var.
Jag har blivit mycket bra under
den här tiden, särskilt med bollspels-
ningen, eftersom jag var mest van
vid den.

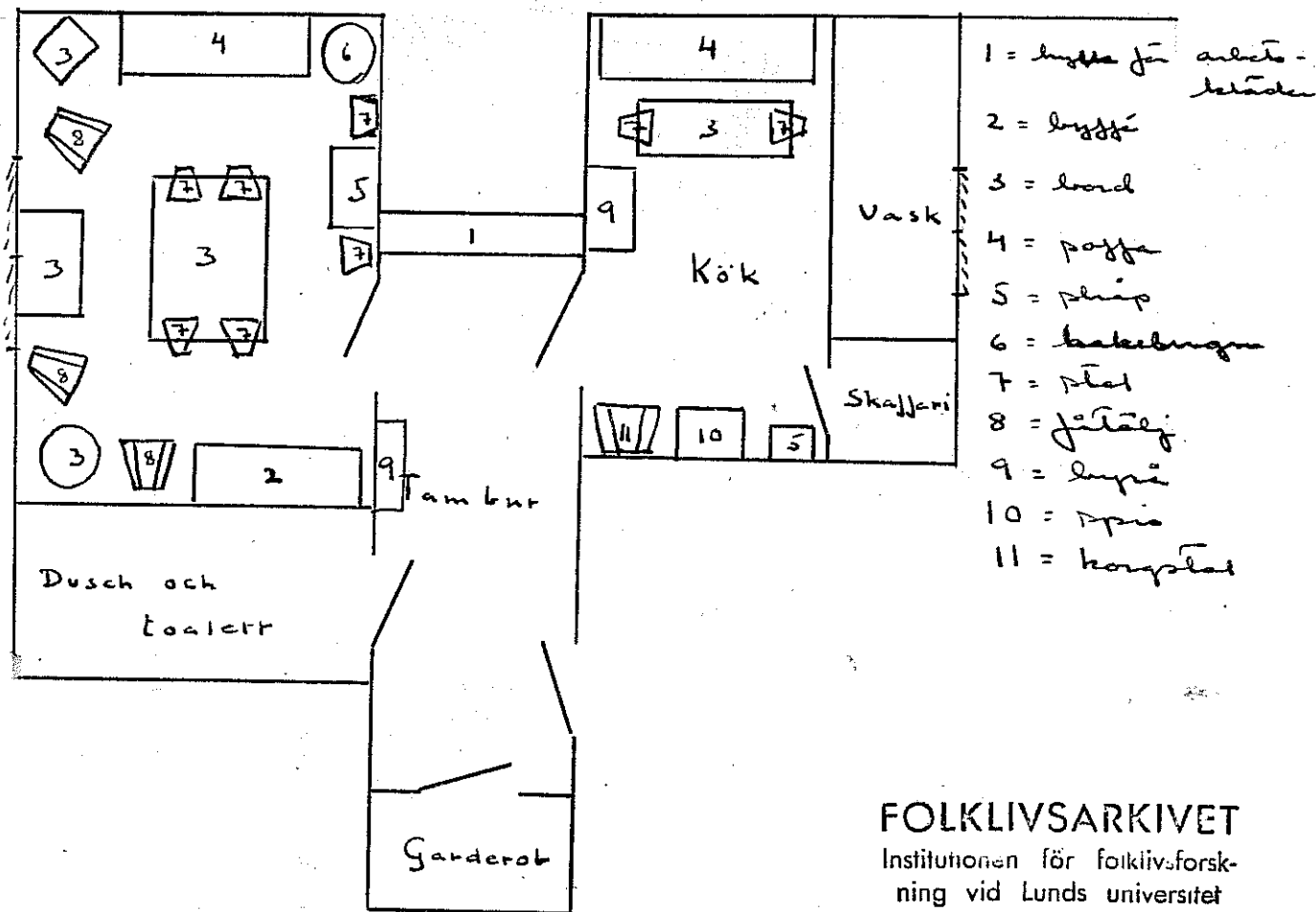
Bostadsförhållanden, kamraten och familj

Längsta tiden har jag haft mitt
hem här i Österportsgatan, där jag
bott sedan 1936* (plus bifogad). -
Min hustru har hjälpt till att tjäna
pengar genom att arbeta som städerska
på posten. - Med sammanställningen
mellan kamraterna var det både på
och på. Var och en gick mest för
sig, ^{men} ~~och~~ var man tillrammans bara
pöps det.

* med min hustru och våra två barn.

M.14014:56.

Plan över Gullfrid Sjöströms lägenhet i Österportsgatan 3a.

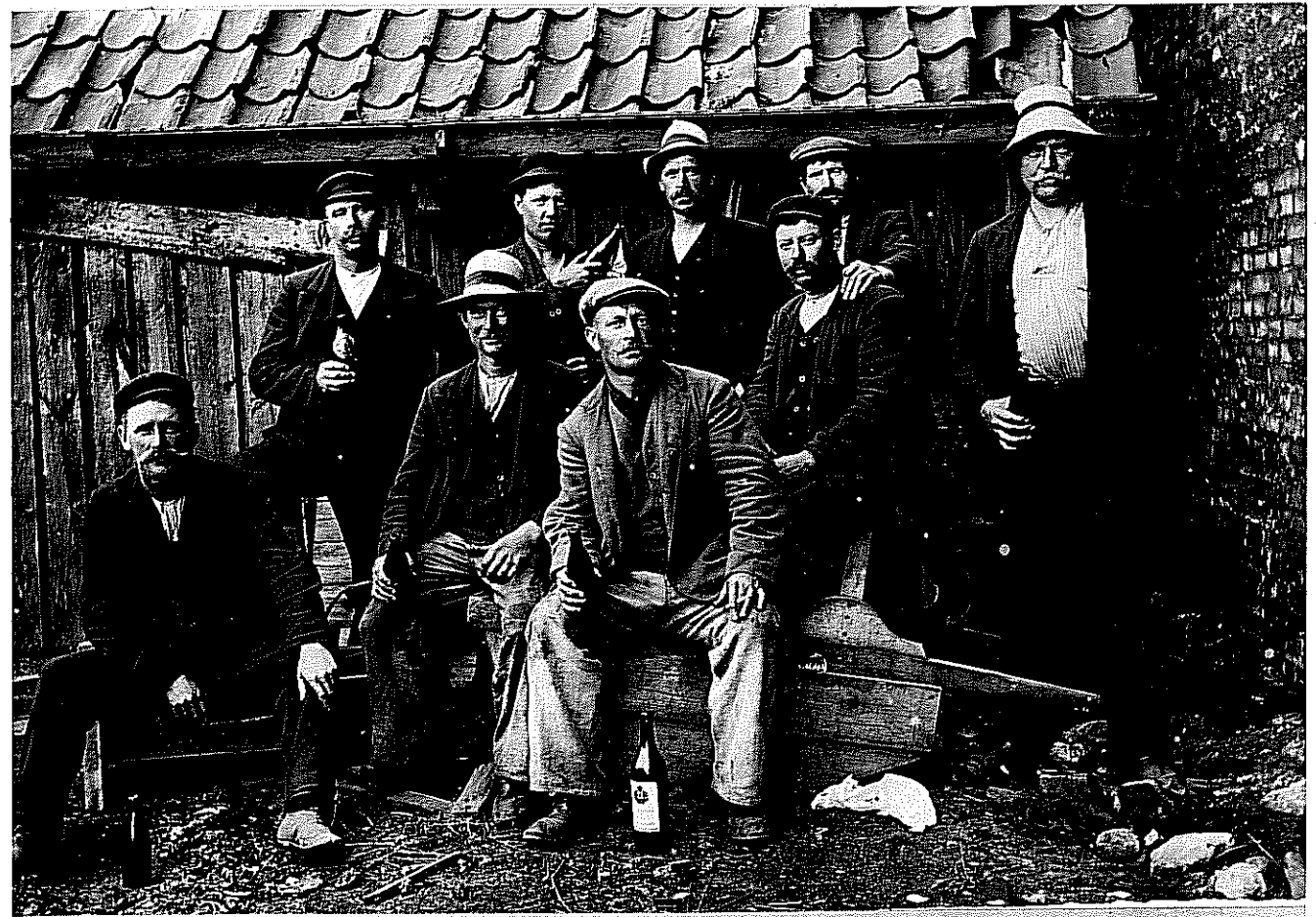

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

M. 14014: 571

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

En grupp hantverksarbetare från Malmö
De namns ägarare kunde nämna sig var:
sittandes längst till vänster: Johan Tängberg,
stående " " " : Oskar Malmberg
ägarare själs sitter i mitten.

neg. n.: IV: 12: 99.

Ägare av fotot (som avfotograf.).
J. d. stuvorarbetarens
Gottfrid Jönstöm,
Österportsgat. 3a, Malmö
fotograf. fr. omkr. 1915.

M. 14014:58.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

En grupp hantverksarbetare i Malmö

Ägaren av fotot kunde inte
erinnra sig namnen; själva
stämde som nummer 3
från vänster.

Ägaren av fotot (som avfotograf)
f. d. slussarbetaren
Ottfried Ljöström, Österports-
gat. 3 a, Malmö

neg. nr. : IV : 12 : 100.

Fotogr. fr. omkr. 1905